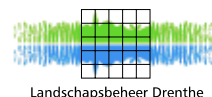

2015
Landschapsbeheer
Drenthe

Jaarverslag

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

Inhoud

VOORWOORD

Erik de Gruijter	4
------------------	---

ALGEMEEN

Samenwerking	5
Raad van Toezicht	6
Personeel & organisatie	6

CULTUURHISTORIE

Ballastputten Balloo opgeknapt	8
Landschap rondom Amelte in ere hersteld	9

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Aardappelkelder Westerbork	10
Ulsbanen, paradijs voor planten en dieren	11
Vrijwillige weidevogelbescherming	12

MAAK JE ERF GOED

Groenadvies	14
-------------	----

DAT DOEN WE SAMEN

Het Landschap Onderhouden We Samen	16
Samen doen in het 'Drents Groen'	18
Vrijwilligers leren over het landschap	19
Natuurwerkdag groot succes	19

Resultaten 2015	20
-----------------	----

FINANCIËN

Balans per 31 december 2015	22
Staat van baten en lasten 2015	23
Toelichting op de staat van baten en lasten 2015	24
Begroting 2016	25
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	25
Verantwoordingsverklaring	26

Zorg voor ons landschap

CULTUURHISTORIE

De natuur en de mens laten sporen na in het landschap: van pingoruïnes en grafheuvels tot houtwallen en knotbomen. Die natuurlijke en cultuurhistorische landschapselementen vertellen verhalen over ons landschap en onze identiteit. Landschapsbeheer Drenthe leert u die verhalen te lezen en stimuleert daarmee het beheer van landschapselementen zodat deze ook in de toekomst een eigen plaats hebben.

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer Drenthe streeft naar integrale landschapszorg met speciale aandacht voor het verbeteren van leefgebieden van kwetsbare en streekeigen plant- en diersoorten. We hebben de specifieke kennis die nodig is om deze leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Goed beheer is nodig voor een levend landschap voor de toekomst.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Met inzet van kennis en middelen stimuleren we de ecologische ontwikkeling van de grond waarop wij wonen en werken. Met oog voor het karakter van het Drentse landschap. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf betekent meer dan een mooie woon- en werkomgeving. Het zorgt voor evenwicht tussen mens en natuur. Ook uw erf kan bijdragen aan de kwaliteit van het landschap.

Zorg voor ons landschap

DAT DOEN WE SAMEN

Landschapsbeheer Drenthe is een professionele vrijwilligersorganisatie. Vrijwilligers werken samen met grondeigenaren aan beheer, herstel en ontwikkeling van landschap en natuur. Zij doen dat met kennis van de bijzondere landschappen in Drenthe. Landschapsbeheer Drenthe zorgt voor opleiding, begeleiding, gereedschap en veilige werkomstandigheden.

Voorwoord

Het jaarverslag is het document waarin we terugkijken naar het afgelopen jaar. 2015 was opnieuw een succesvol jaar waarin we, samen met de vele honderden inwoners van Drenthe, ons hebben ingezet voor de ontwikkeling en het behoud van ons Drentse landschap. Dit hebben we gedaan in heel veel projecten, vaak in samenwerking met andere groene organisaties en tijdens speciale bijeenkomsten zoals de Natuurwerkdag. Tevens zijn honderden vrijwilligers in hun vrije tijd aan de slag gegaan op waardevolle terreinen of om specifieke soorten te beschermen.

In dit jaarverslag willen we u een overzicht geven van ons dagelijkse werk en de werkzaamheden die we in 2015 hebben uitgevoerd. Naast projecten en het reguliere onderhoudswerk aan kwetsbare landschapselementen en bescherming van bijzondere flora en fauna, is het streekbeheer met bewoners in de vijf gemeentes in Zuidwest Drenthe een succes. Deze gemeentes gaan voor een meerjarige samenwerking en de provincie wil meedenken over een opschaling van deze manier van werken naar de hele provincie.

Lees verder in dit jaarverslag en op onze website. Of volg ons via Facebook en Twitter (@ldrenthe) voor de laatste berichten.

Ik wens u veel leesplezier!

Erik de Grijter

Directeur Landschapsbeheer Drenthe

Samenwerking

Samenwerking zit in de genen van onze organisatie. We genieten allemaal van het landschap en gebruiken het gezamenlijk. Wellicht bent u zelf eigenaar van een huis met een erf, heeft u een bedrijf in het buitengebied. Of bent u misschien zelfs eigenaar van een natuurterreintje of een prachtige monumentale boom. Wellicht werkt u bij een overheid en heeft u de opdracht doelen vast te leggen of vastgelegde doelen te realiseren. In welke vorm dan ook, het landschap is ook van u. En daarom werken wij met iedereen, particuliere eigenaren, overheden en andere organisaties samen om de kwaliteit van uw en onze groene leefomgeving mooi en gezond te houden.

De Rijksoverheid heeft de verantwoordelijkheid voor het landschap grotendeels losgelaten. Gelijktijdig willen bewoners zelf iets met hun eigen leefomgeving. Provincie en gemeenten hebben een verantwoordelijkheid voor natuur en landschap en de leefomgeving. Maar als een ieder daar alleen en zelfstandig iets mee moet, komt dat moeilijk van de grond. Onze rol is te helpen bij de samenwerking tussen mensen die iets willen en de overheden die iets moeten.

Streekbeheer

In 2015 hebben we veel bereikt met Streekbeheer. Samen met de provincie, de gemeenten in Zuidwest Drenthe en de bewoners hebben we werkmethoden doorontwikkeld en ingevoerd om gezamenlijk het landschap te kunnen onderhouden. Het aantal actieve groepen in de gemeentes is inmiddels meer dan verdubbeld! Ook in de gemeente Noordenveld is inmiddels een pilot Streekbeheer gestart. Daarbij sluiten we gelijk aan bij een zelfstandig initiatief van Natuurmonumenten in dat gebied (Norg100).

Het Drents Collectief krijgt ook een rol in de doelrealisatie in het

landschap. Zij huren onze kennis in en wij adviseren. En, uiteraard, we hebben samengewerkt met de groene organisaties en de grote terreinbeherende organisaties als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap. In 2015 hebben we met de laatst genoemde concrete afspraken gemaakt om nog intensiever organisatorisch en inhoudelijk te gaan samenwerken. Enerzijds om kosten te besparen, anderzijds om samen kansen te pakken en te ontwikkelen. Samen met CMO STAMM en BOKD adviseerden we in het platform burgerkracht bij bewoners-initiatieven op het platteland.

We combineren van oudsher sociale doelen met groene doelen. Landschapsonderhoud leent zich heel goed voor inzet van mensen met verminderde kansen op de arbeidsmarkt. De komende jaren willen we daar graag, samen met de provincie Drenthe en gemeenten, extra energie op zetten.

Raad van Toezicht

In 2015 werd Landschapsbeheer Drenthe bijgestaan door een Raad van Toezicht (RvT). Deze bestond uit vier leden: Peter Berendse, Wim Koeneman, Theo Spek en Jacob Mulder. De RvT hield zich in 2015 bezig met de continuïteit van de organisatie, mede in verband met de krimp in de beschikbare financiële middelen. De functie voorzitter werd door Wim Koeneman nog als interim ingevuld. Op de achtergrond oriënteert de RvT zich op een nieuwe voorzitter.

Personeel & organisatie

Er waren 16 mensen (gemiddeld 12,5 fte) in dienst bij Landschapsbeheer Drenthe. De medewerkers zetten zich met hart en ziel in voor het behoud van ons landschap. Om hen hierbij te ondersteunen is in 2015 geregeld aandacht besteed aan de arbeidsomstandigheden. De werkplekken worden regelmatig beoordeeld en indien nodig verbeterd. Daarnaast zijn er AED-trainingen gegeven. De medewerkers worden bezoldigd conform de raam-CAO Bos en natuur, onderdeel de Landschappen.

Foto: Bart Kuiper

Ballastputten Balloo opgeknapt

We gaan terug naar het begin van de 20^e eeuw. De periode dat de lokale vervoerder de Noordoosterlocaalspoorweg-Maatschappij (NOLS) het mogelijk maakte om per trein van Assen naar Stadskanaal te reizen. De spoorlijn was geen lang leven beschoren want in 1947 is het traject gesloten voor personenvervoer en een aantal jaren later kwam ook een einde aan het goederenvervoer. Ondanks het opruimen van de spoorlijn eind jaren '70, zijn grote delen van het traject nog te herkennen in het hedendaagse landschap. Een uniek stukje cultuurlandschap.

Het voormalige spoortraject Assen – Stadskanaal was gelegen op een zogenoemd dijklichaam, die nagenoeg het hele traject nog zichtbaar is. In Balloo, achter boerderij Kamps en langs het drukbezochte Pieterpad, bevinden zich aan het voormalige tracé twee ballastputten. Deze putten werden destijds gebruikt om water te winnen voor de stoomtrein. Door de leemhoudende grond en onder andere de toevoer van regenwater bevatten de ballastputten water.

SIGAREN IN DE BALLASTPUT

De gemeente Aa en Hunze, eigenaar van één van de putten,

heeft in 2015 Landschapsbeheer Drenthe gevraagd onderhoudswerkzaamheden uit te voeren aan één van de putten. Deze was in de loop der tijd dichtgegroeid met lisdodde ('sigaren') en de directe omgeving stond vol opslag van jonge bomen en struiken. Dit zorgde voor ongunstige leefomstandigheden voor onder andere de zwarte heidelibel, groene kikker en de alpenwatersalamander. De groene kikker geeft bijvoorbeeld de voorkeur aan oevers met enige beschutting en voldoende ruimte om te zonnen.

WERKZAAMHEDEN

In 2015 heeft een groenaannemer met een kraan de lisdodde verwijderd, maar er moest wel wat voorbereidend werk worden gedaan. De vrijwilligersgroep die op het Dijkveld in Assen actief is, week daarvoor uit naar Balloo. Zij hebben de opslag rond de ballastput verwijderd waardoor de put een stuk beter zichtbaar werd. Vervolgens kon de kraan de taluds betreden en de put uitbaggeren. Dankzij de inzet van de vrijwilligers en de aannemer is de ballastput weer vrij van ongewenste begroeiing en aantrekkelijk voor de verschillende diersoorten.

Foto: Fokko Feenstra

Financiers: Provincie Drenthe en de gemeente Aa en Hunze

Landschap rondom Amelte in ere hersteld

In een gebied tussen Assen – Loon – Deurze en Geelbroek zijn in 2015 landschapselementen zoals houtwallen, singels en bosjes hersteld. Het gebied waarin werd gewerkt maakt deelt uit van de Drentsche Aa. Een omgeving waar na verloop van tijd een deel van de oude structuren zijn verdwenen. Met het koepelproject Assen (aan de Aa) hebben de gemeente Assen, provincie Drenthe en Landschapsbeheer Drenthe het gebied hersteld naar de situatie uit 1900 – 1940. Het aangepakte gebied ligt bij Amelte, vlakbij het centrum van Assen. Het was slechts beperkt toegankelijk. Door een verbinding te leggen met de stad is het gebied aantrekkelijker om in te fietsen, te wandelen en van het prachtige landschap te genieten.

Het project was onderdeel van het ontwikkelingsprogramma FlorijnAs, waarbij onder andere werd geïnvesteerd in gebiedsontwikkeling rondom de Drentse hoofdstad.

FLINKE OPKNAPBEURT

Om het gebied terug te brengen naar de situatie rond 1900 moesten lanen worden hersteld en karakteristieke beplanting aan de randen van de essen terug worden gebracht. Aan de noordkant is het oorspronkelijke bos gedeeltelijk hersteld. Er zijn wandelpaden in de vorm van zand-, en graspaden hersteld en aangelegd. In het gebied zijn de beekdalen en de beken beter herkenbaar en het heeft haar oorspronkelijke karakter weer terug.

CIJFERS

52 wilgen gesnoeid

1.437 meter singel gedund

242 are bosjes uitgedund

191 bomen opgekroond

120 inheemse bomen geplant.

Financiers: Provincie Drenthe en de gemeente Assen

Van aardappelkelder naar vleermuizenhotel

In het Westersebos in Schoonebeek staat een aardappelkelder uit 1900. Destijds deed de kelder dienst als opslag voor aardappelen, maar in de loop van de jaren heeft deze kelder zijn functie verloren. Door het unieke karakter en de bijdrage aan het cultuurhistorisch landschap is in 2015 de aardappelkelder gerestaureerd.

In de achttiende eeuw was de aardappel in opkomst in Nederland. Als veldvrucht leverde het grote voorraden op, maar die moesten in de winter wel worden bewaard. Aanvankelijk gebeurde dit in kuilen, die werden gegraven op hoge en droge plaatsen. Echt optimaal was deze oplossing niet. Een bakhuys of een aardappelkelder was een beter alternatief. In

de loop der tijd hadden haast alle boeren een aardappelkelder op het terrein staan.

CULTUURHISTORISCHE WAARDE

De aardappelkelder is een voorbeeld van een waardevol cultuurhistorisch landschapselement dat we niet willen verliezen. Het laat zien hoe de mens destijds leefde. Nu de originele functie verloren is gegaan, is gezocht naar nieuwe gebruiksmogelijkheden. In overleg met de provincie Drenthe, de gemeente Emmen en de Vleermuizenwerkgroep Drenthe is ervoor gekozen de aardappelkelder in te richten als overwinteringsplaats voor vleermuizen. Dit gebeurt vaker met aardappelkelders. Deze zoogdieren hebben namelijk een

constante temperatuur en luchtvochtigheid nodig voor hun winterslaap. Dit kan heel goed worden gerealiseerd in een aardappelkelder.

SAMENWERKING

In samenwerking met de provincie Drenthe en de gemeente Emmen is de aardappelkelder gerestaureerd. Onder toezicht van bouwbedrijf AB Bouw heeft een leerling-timmerman van het Alfa College uit Hoogeveen de klus aangepakt. Sinds de restauratie verzorgt de Vleermuizenwerkgroep Drenthe de monitoring van de kelder. Een mooie samenwerking ten behoeve van de vleermuis.

€ *Financier: Provincie Drenthe*

Ijsbanen, paradijs voor plant en dier

In 2015 startte Landschapsbeheer Drenthe met het project 'Soortenrijke ijsbanen'. Met het project wil Landschapsbeheer Drenthe samen met de provincie Drenthe beheerders stimuleren het beheer zo uit te voeren, dat de leefomgeving van de bijzondere flora en fauna wordt versterkt.

VERSCHILLENDE SOORTEN EN MATEN

Er zijn meerdere ijsbanen in Drenthe die waardevol kunnen zijn omdat bijvoorbeeld de kwetsbare ringslang of de zeldzame alpenwatersalamander daar voorkomen. Tevens zijn er ijsbanen waar bijzondere vegetaties aanwezig zijn. In totaal zijn twintig ijsbaanverenigingen benaderd en is voor tien ijsbanen een advies gemaakt voor de inrichting en het beheer van het terrein in de directe omgeving. De maatregelen moeten de ijsbanen het hele jaar door geschikt maken voor diverse plant- en diersoorten.

De tien beheerders hebben op maat gemaakte adviezen ontvangen met uit te voeren beheer en/of inrichtingsmaatregelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het plaatsen van vogelkasten, het aanplanten van een haag en het onderhouden en/of aanplanten van singels en het aanleggen van geleidelijke overgangen. Ook het inzaaien van bloemrijke mengsels is bij een aantal ijsbanen geadviseerd.

VEEL VARIATIE

De tien ijsbanen waarvoor advies is gegeven liggen verspreid over de provincie: Nieuw-Balinge, Westerbork, Valthe, Weiteveen, Odoorn, Dalerpeel, Sleen, Geesbrug, Pandijk en Hooghalen. Het landschap waarin de ijsbanen zich bevinden is verschillend en daarom is er maatwerk geboden per ijsbaan. Afhankelijk van de wensen en behoeften zijn de beheerders met de adviezen aan de slag gegaan.

CIJFERS

790 stuks bomen en struiken geplant

10 stuks fruitbomen geplant

900 gram bloemenmengsel gezaaid

79 (vogel)kasten geplaatst

Vrijwillige weidevogelbescherming

Al vele jaren gaan vrijwillige weidevogelbeschermers de akkers en graslanden op om de nesten van weidevogels in kaart te brengen en beschermingsmaatregelen te treffen. Zo ook in 2015. Maar liefst drieëndertig groepen werden ondersteund door Landschapsbeheer Drenthe.

Het broedseizoen ging vroeg van start. Na een zachte winter begon maart koud en nat, maar al snel werden de omstandigheden beter. Aan het einde van de maand viel wederom veel regen. Hierdoor was voedsel gemakkelijk te bereiken en veel landbewerkingen werden uitgesteld. Toen de agrariërs vanaf de tweede week in april het land op gingen was een deel van de nesten al uitgebroed. Echter voor de meeste nesten was bescherming wel noodzakelijk.

HET EERSTE KIEVITSEI

Op 12 maart, om tien voor vier, werd nabij Emmen [het eerste kievitse van Drenthe](#) gevonden. Een mooi moment, want met de vondst van het eerste ei breekt volgens de traditie de lente aan. De gelukkige vinder was Harrie van der Weide. Harrie zoekt al vanaf zijn jeugd kievitseieren, maar was nog geen weidevogelbeschermers bij Landschapsbeheer Drenthe. Nadat zijn familie hem had aangespoord zijn vondst aan te melden bij RTV Drenthe kwam hij in contact met onze weidevogelcoördinator Jaap van Gorkum. Inmiddels is hij een van de 450

vaste weidevogelbeschermers die door landschapsbeheer wordt ondersteund.

RESULTATEN

2015 gaat de boeken in als een slecht broedseizoen. Ten opzichte van voorgaande jaren werden minder nesten gevonden en ook het broedsucces lag beduidend lager. Met uitzondering van de tureluur. Bijna 40% van de nesten werd gepredeerd door natuurlijke vijanden. Dit percentage ligt zoveel hoger vanwege de vele muizen in 2014. Hierdoor zijn in dat jaar veel jongen van predatoren groot gebracht. In 2015 waren er een stuk minder muizen en gingen de predatoren over op weidevogeleieren. En zo werkt alles in de natuur op elkaar door. Dankzij de inzet van de vrijwillige weidevogelbeschermers bleef het verlies door agrarische werkzaamheden vrij beperkt tot 7%.

Meer informatie is te lezen in het [jaarverslag van de vrijwillige weidevogelbescherming](#).

Groenadvies

CIJFERS

23 erfbezoeken

**6 adviezen en
afleveringen t.b.v.
bomen en struiken**

64 adviesmomenten

Sinds enige jaren is het Groenadvies een onderdeel van Landschapsbeheer Drenthe. Inwoners van Drenthe kunnen bij Landschapsbeheer Drenthe terecht met allerlei vragen over het groen. Denk hierbij aan het beheer of onderhoud van karakteristieke landschapselementen, erfinrichting of de verzorging van fruitbomen.

Bij het Groenadvies kwamen veel uiteenlopende vragen binnen over het onderhoud van landschapselementen. Bijvoorbeeld een dichtgegroeide poel, een slecht onderhouden houtwal of een bloemenweide. Daarnaast kwamen er zeer geregeld vragen over het inrichten van erven. Van oorsprong zijn traditionele Drentse erven sober en doelmatig.

Vroeger had elk element een functie. De moestuin zorgde voor voedsel, de knotlinden boden schaduw en verkoeling en de hagen hielden het vee in het weiland. De vragen die binnenkomen bij het Groenadvies laten zien dat mensen betrokken zijn bij het landschap en daar zijn we erg blij mee!

DRENTSE BOERENERVEN

Geen boerenerf is gelijk, maar er zijn een aantal 'basisregels'. Daarom acht tips die vaak worden gegeven voor de inrichting van een Drents erf:

1. Houd het zo simpel mogelijk. Een traditioneel boerenerf valt op door zijn eenvoud. Het is de kunst van het weglaten.
2. Zorg voor natuurlijke overgangen en laat het erf daarmee aansluiten in het omliggende landschap.
3. Gebruik inheemse bomen, struiken, planten en bloemen.
4. Maak zo mogelijk een moestuin of kruidentuin in de buurt van de keuken.
5. In Drenthe worden veelal meidoornhagen geplant rond o.a. moestuinen en boomgaarden.
6. Plant geen leilinden, maar koop (knot)linden of knot de leilinden.
7. Op een boerenerf staan hoog-, middel-, of laagstam fruitbomen, maar denk ook aan de aanplant van besenstruiken.
8. Ga voor meer informatie over het Groenadvies, plantadviezen en levering van plantgoed naar www.lbdrenthe.nl.

Financiers: Provincie Drenthe, de Drentse gemeenten en Nationale Postcode Loterij en de eigenaren zelf

Het Landschap Onderhouden We Samen

In 2014 is gestart met het project **Het Landschap Onderhouden We Samen (LOWS)**, onderdeel van het streekbeheer. Dit heeft destijds geleid tot een kleine 100 actieve bewonersgroepen, 7 gebieds-plannen en circa 50 overeenkomsten met agrariërs. Het project werd in 2015 op verdienstelijke wijze voortgezet.

Het project draaide in de gemeenten Hogeveen, Meppel, de Wolden, Westerveld en Midden-Drenthe. Het doel was het opzetten van een bewoners-netwerk met enthousiaste vrijwilligers die zich actief inzetten voor duurzaam onderhoud van het landschap in o.a. de eigen leefomgeving.

Naast het enigszins traditionele landschapsonderhoud werd gekeken naar de wensen en behoeften uit het dorp. Welke functie wilde men het landschap geven? Waar zouden ze graag aan willen werken? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van speelnatuur, het aanleggen van een wandelpad of het aanpassen van een park in de wijk. In het project gaven bewoners invulling aan de feitelijke werkzaamheden, het tijdstip en de locatie.

SAMENWERKING

Steeds meer bewoners willen iets met hun eigen leefomgeving, maar overheden hebben ook wensen, behoeften en doelstellingen met betrekking

CIJFERS

125 actieve bewonersgroepen

2205 actieve vrijwilligers

Circa 55 overeenkomsten met agrariërs

tot het landschap. Verder zijn er (particuliere) grondeigenaren, waaronder agrariërs, die beheer uitvoeren op hun terreinen. Wij zijn er van overtuigd dat door verbindingen te leggen tussen de vrijwilligers, overheden en (particuliere) eigenaren de kwaliteit van het landschap te behouden en zo mogelijk te verbeteren is.

In 2015 is Landschapsbeheer Drenthe voornamelijk actief geweest met het uitbreiden en ondersteunen van het bestaande vrijwilligersnetwerk. Het uitbreiden van het netwerk gebeurde op basis van mogelijkheden op de terreinen en de wensen van de bewoners. Dit heeft geleid tot een groei in het aantal vrijwilligersgroepen met 25%. Een mooi resultaat.

De ondersteuning die de bewoners en vrijwilligers ontvingen was zeer divers. Groepen ontvingen hulp bij het bundelen van wensen en behoeften in een gebiedsplan. Er is kennis overgedragen tijdens excursies, cursussen of informatieavonden. En tot slot hebben veel bewonersgroepen gebruik gemaakt om gereedschap te lenen.

AGRARISCH LANDSCHAPSBEHEER

Naast bewoners werden agrariërs betrokken in de LOWS. In Drenthe hebben zij een deel van de landschapselementen, zoals houtwallen en poelen, in hun bezit. Tegenwoordig hebben deze elementen geen economisch belang voor de agrariër, maar dienen ze vooral een maatschappelijk betekenis. Daarom is het redelijk dat de agrariërs een vergoeding ontvangen voor het structureel onderhouden van deze elementen. In tegenstelling tot het verleden zijn de subsidies gedurende de LOWS niet meer individueel verstrekt, maar aan groepen zoals een agrarische vereniging, Boermarkte of werktuigvereniging. Deze groep is verantwoordelijk voor de verdeling van de subsidies en het nakomen van de gemaakte afspraken. Een zeer efficiënte aanpak voor het agrarisch landschapsbeheer.

Samen doen in het 'Drents Groen'

Drenthe is rijk aan unieke en mooie natuur en landschappen. In de grote natuurgebieden, maar ook daarbuiten. Maar liefst 70% van het Drentse groen is eigendom van bewoners, boeren, burgers en ondernemers. De BOKD en Landschapsbeheer Drenthe hebben met bewoners en grondeigenaren gekeken wat zij wilden verbeteren en behouden in het landschap. Daarna zijn ze met elkaar aan de slag gegaan. Dit gebeurde onder de noemer 'Drents Groen'.

In het project 'Drents Groen' is door middel van de stappen samen initiëren, samen waarnemen, samen kansen bepalen, samen creëren en uiteindelijk samen doen toegewerkt naar het uiteindelijke doel. Dit zorgde voor grote betrokkenheid en deelname aan het project.

DORPEN AAN DE SLAG

Drie dorpen participeerden in het project: Wijster, Nieuw-Buinen en Valthe. In Valthe was de betrokkenheid van burgers bijzonder groot en er is veel gerealiseerd. De bewoners hebben hun kennis met betrekking tot het landschap rondom het dorp vergroot, er

zijn plannen gemaakt om de kwaliteit van de omgeving van het Perron en Oud Valthe te verbeteren en de handen zijn flink uit de mouwen gestoken. Dit is slechts een kleine opsomming van alle activiteiten. Wilt u meer lezen over de activiteiten? Kijk dan op www.valthe.nl.

Wijster ziet er een stuk groener en fleuriger uit dan voorheen. In samenwerking met de werkgroep 'Wijster in het groen' en enthousiaste bewoners zijn onder andere bloemenbollen en eiken geplant, erven opgeknapt en is de oostelijke entree van het dorp aangepakt. Het was mooi om te zien hoe de bewoners zelf initiatieven oppakten en samen aan de slag gingen.

Onder de bewoners van Nieuw-Buinen is onderzocht wat er leefde met betrekking tot de eigen leefomgeving. Daarnaast zijn bewoners individueel benaderd om hun erven een streekeigen inrichting te geven. Dit wil zeggen dat de erven worden aangepakt op basis van de wensen en behoeften van eigenaren in relatie tot het omliggende landschap.

Vrijwilligers leren over het landschap

Eén van de doelen die Landschapsbeheer Drenthe nastreeft, is het overbrengen van kennis. Vaak doen we dit tijdens werkdagen en informatieavonden, maar ook door middel van cursussen. In 2015 hebben bijna zeventig vrijwilligers hun kennis middels de cursussen vergroot.

In totaal zijn er vier cursussen georganiseerd voor de vrijwilligers. Iedere cursus bestond uit een of twee theorieavonden en een excursie. De reeks startte met de cursus 'Heidebeheer'. Tijdens de cursus 'Lezen van het Landschap' leerden de deelnemers over de opbouw en het ontstaan van landschapselementen in de Drentsche Aa.

Ook de praktische kennis van de vrijwilligers werd verrekt. Tijdens het cursus 'Landschapsonderhoud' kwam het onderhoud aan bijvoorbeeld houtwallen, houtsingels en kleine bosjes aan bod. Tijdens de cursus 'Werken met de motorzaag' leerden een aantal vrijwilligers hoe om te gaan met een motorzaag.

Natuurwerkdag groot succes

Op maar liefst 47 locaties in Drenthe waren 1325 vrijwilligers, jong en oud, actief op de eerste zaterdag van november. De Natuurwerkdag in Drenthe was daarmee ook in 2015 een groot succes.

Voor de eerste keer mocht Henk Jumelet in zijn functie als gedeputeerde Natuur en Landschap de Natuurwerkdag in Drenthe officieel openen. In het Spraarbankbos in Hogeveen sprak hij: "Het is belangrijk dat we met elkaar goed zorgen voor de natuur en het landschap. Wij zijn alle vrijwilligers heel erg dankbaar voor hun inzet, onder andere tijdens de Natuurwerkdag".

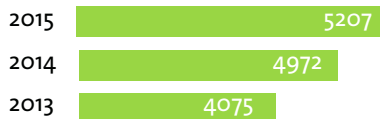
HEEL DRENTHE ZOEMT

In 2015 had de Natuurwerkdag in Drenthe het thema 'Heel Drenthe Zoemt' om aandacht te vragen voor de gelijknamige campagne van de Natuur- en Milieufederatie Drenthe. Om het thema extra te benadrukken ontvingen de deelnemers aan het einde van de Natuurwerkdag een potje honing.

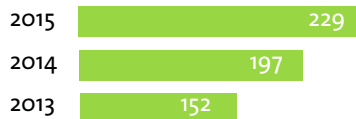

Resultaten 2015

ACTIEVE VRIJWILLIGERS

VRIJWILLIGERSGROEPEN

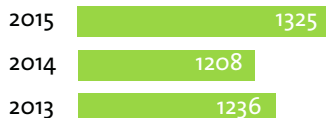

AANTAL GEWERKTE UREN

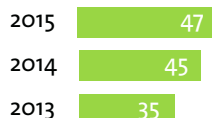
NATUURWERKDAG DEELNEMERS

een initiatief van LandschappenNL

NATUURWERKDAG LOCATIES

een initiatief van LandschappenNL

In totaal 36,2 FTE=
€1,2 miljoen vermeden kosten

Resultaten in het landschap

MET VRIJWILLIGERS EN BEWONERS

84.537 meter

Aangelegde en onderhouden wandel- en fietspaden

155 hectare

Geplante en onderhouden boselementen

9.421 meter

Aangeplante en onderhouden houtwallen, singles en lanen

2.716 stuks

Aangeplante en onderhouden solitaire bomen en struiken

180 stuks

Aangeplante en onderhouden knotbomen

1.113 stuks

Aangeplante en onderhouden fruitbomen

38 stuks

Aangelegde en onderhouden natte elementen, zoals poelen

5 stuks

Overige cultuurhistorische elementen en aardkunde

Resultaten in het landschap

MET PROFESSIONALS

29.450 meter

Aangelegde en onderhouden wandel- en fietspaden/ elementen tbv recreatie

22,35 hectare

Geplante en onderhouden bouselementen

56.347 meter

Aangeplante en onderhouden houtwallen, singles en lanen

1.606 stuks

Aangeplante en onderhouden solitaire bomen en struiken

2 stuks

Aangeplante en onderhouden knotbomen

208 stuks

Aangeplante en onderhouden fruitbomen

0 stuks

Aangelegde en onderhouden natte elementen, zoals poelen

48 stuks

Aangelegde en onderhouden natte elementen (lijn)

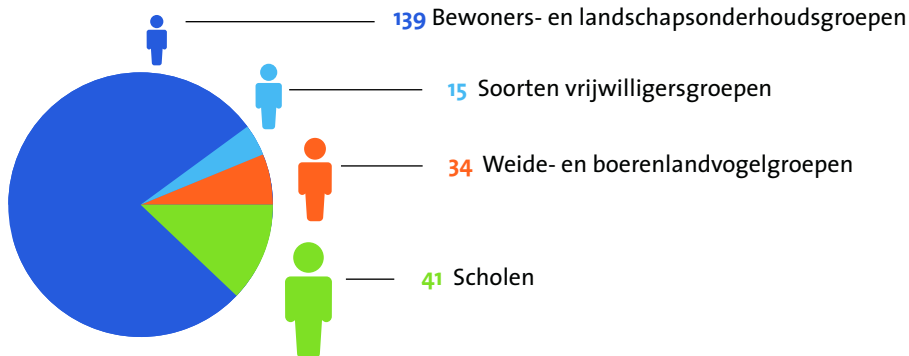
ACTIVITEITEN

- 25 Cursussen
- 371 Cursisten
- 62 Evenementen (zelf georganiseerd)
- 6750 Aantal bezoekers
- 14 Evenementen (meegedaan)
- 3595 Aantal bezoekers

BEWONERSINITIATIEVEN

- 21 Bewonersparticipatieprojecten
- 35 Ondersteunde bewonersinitiatieven
- 398 Aantal betrokken bewoners

VORMEN VAN VRIJWILLIGERSWERK

129 hectare

Onderhouden
natuurterreinen

5.933 meter

Aangelegde en onderhouden
natuurranden zoals bermen en oevers

2.552 nesten

Beschermde
weidevogelnesten

ADVIES EN ONDERZOEK

- 11 Adviezen voor beplanting of bouwsel of ander landschapselement
- 49 Inrichtings- en beheerplan voor gebieden
- 2 MAC-inventarisaties
- 1716 Onderzoek/inspectie/controle

44,36 hectare

Onderhouden
natuurterreinen algemeen

900 meter

Aangelegde en onderhouden
natuurranden zoals bermen en oevers

247 stuks

Overige cultuurhistorische
elementen en aardkunde

COMMUNICATIE

- 19.872 Bezoeken www.lbdrenthe.nl
- 252 Facebookfans (in maart gestart)
- 197 Twitter volgers (in maart gestart)
- 5 Digitale nieuwsbrieven (1200 ontvangers)
- 2 Gedrukte nieuwsbrieven (5200 ontvangers)
- 60 Persberichten

Financiën

De volledige jaarrekening kan worden opgevraagd ten kantoor van Landschapsbeheer Drenthe of worden ingezien op de website van Landschapsbeheer Drenthe

Balans per 31 december 2015

ACTIVA	31 dec 2015	31 dec 2014
<i>Vaste activa</i>		
Meubilair en inventaris	16.547	29.260
<i>Vlottende activa</i>		
Debiteuren	92.570	243.004
Nog te ontvangen bijdrages projecten	200.086	220.202
Overige vorderingen	32.196	38.390
	324.852	501.596
Liquide middelen	1.635.058	1.490.559
Totaal activa	1.976.457	2.021.415
PASSIVA	31 dec 2015	31 dec 2014
<i>Reserves</i>		
Continuïteitsreserve	1.235.274	1.152.400
Bestemmingsreserve	46.250	46.250
	1.281.524	1.198.650
<i>Voorzieningen</i>		
Overige voorzieningen	0	25.000
<i>Kortlopende schulden</i>		
Belastingen en premies sociale verzekeringen	121.470	119.951
Crediteuren	204.668	167.696
Nog te besteden budgetten	252.298	385.979
Overige schulden	116.497	124.139
	694.933	797.765
Totaal passiva	1.976.457	2.021.415

Staat van baten en lasten 2015

Opgesteld volgens de functionele indeling

		Realisatie 1 jan 2015 <u>t/m 31-12-2015</u>	Begroting 1 jan 2015 <u>t/m 31-12-2015</u>	Realisatie 1 jan 2014 <u>t/m 31-12-2014</u>
BATEN				
Baten uit acties derden		187.500	187.500	187.499
Subsidies van overheden		1.567.725	1.228.872	1.416.056
Overige baten		226.198	155.618	280.769
Totaal beschikbaar voor de doelstelling		1.981.423	1.571.990	1.884.324
LASTEN				
Uitvoerbeheer	Lasten Organisatie	478.506	484.285	448.220
	Lasten Derden	295.015	278.977	340.538
OV Cultuurhistorie en Landschap	Lasten Organisatie	245.125	235.904	276.161
	Lasten Derden	348.391	226.000	285.565
LBN projecten	Lasten Organisatie	0	0	0
	Lasten Derden	22.125	27.000	27.000
Ontwerp	Lasten Organisatie		79.140	
	Lasten Derden		0	
Soorten beheer	Lasten Organisatie	129.649	71.226	86.659
	Lasten Derden	<u>187.602</u>	<u>100.000</u>	<u>81.157</u>
Beheer en administratie		192.136	229.458	170.937
Totale lasten		<u>1.898.549</u>	<u>1.731.990</u>	<u>1.716.237</u>
Resultaat		82.874	-160.000	168.087
Bestemming saldo 2015				
Toevoeging continuïteits reserve		82.874		
Onttrekking bestemmingsreserve				
Toevoeging bestemmingsreserve		<u>82.874</u>		

Financiën

Toelichting op de staat van baten en lasten 2015 opgesteld conform de functionele indeling

JAARREKENING 2015

		Uitvoer- beheer		Cultuur- historie		OV- projecten	Totaal	Adm. Beheer	Totaal
Personeelslasten	696.477	392.405		201.018		106.320	699.743	157.564	857.307
Huisvestingslasten	44.442	24.978		12.795		6.768	44.541	10.029	54.570
Bureaulasten	54.055	30.321		15.533		8.215	54.069	12.175	66.244
Algemene lasten	53.568	30.077		15.407		8.149	53.633	12.077	65.710
Kapitaallasten	1.406	725		372		197	1.293	291	1.585
	849.948	478.506		245.125		129.649	853.280	192.136	1.045.416

BEGROTING 2015

		Uitvoer- beheer		Cultuur- historie		OV- projecten	Totaal	Adm. Beheer	Totaal
Personeelslasten	706.336	363.579		329.724		13.033	706.336	186.174	892.510
Huisvestingslasten	39.634	20.401		18.502		731	39.634	10.447	50.081
Bureaulasten	61.036	31.418		28.492		1126	61.036	16.088	77.123
Algemene lasten	53.742	27.663		25.087		992	53.742	14.165	67.907
Kapitaallasten	9.807	5.048		4.578		181	9.807	2.585	12.392
	870.555	448.109		406.383		16.063	870.555	229.458	1.100.013

JAARREKENING 2014

		Uitvoer- beheer		Cultuur- historie		OV- projecten	Totaal	Adm. Beheer	Totaal
Personeelslasten	664.481	367.225		226.258		70.998	664.481	140.048	804.529
Huisvestingslasten	43.503	24.042		14.813		4.648	43.503	9.169	52.672
Bureaulasten	50.437	27.874		17.174		5.389	50.437	10.630	61.067
Algemene lasten	48.891	27.020		16.648		5.225	48.892	10.304	59.197
Kapitaallasten	3.728	2.060		1.269		398	3.728	786	4.513
	811.040	448.220		276.161		86.659	811.041	170.937	981.978

Begroting 2016

BATEN

Baten uit acties derden	187.500
Subsidies van overheden	1.450.000
Overige baten	212.500

Totaal beschikbaar voor de doelstelling	1.850.000
--	------------------

LASTEN

Kosten organisatie	1.100.000
Kosten derden	750.000
	1.850.000

Resultaat geplande activiteiten o

Baten

Jaarlijks ontvangen wij een vaste subsidie van de Provincie Drenthe en de Drentse Gemeenten voor het uit te voeren basistaken. De overige subsidie en bijdragen projecten worden behaald uit diverse subsidieregelingen, die jaarlijks of voor meerdere jaren worden aangevraagd. Daarnaast ontvangen wij bijdragen van particulieren voor uitgevoerde werkzaamheden.

Lasten

Lasten organisatie: Zijn gebaseerd op de werkelijke uitgaven in 2015. De personeelslasten: Zijn berekend op basis van de voor 2016 te verwachten salarissen en de geldende percentages voor de werkgeverslasten. Lasten bedrijfsvoering organisatie: Zijn gebaseerd op de werkelijke uitgaven in 2015 tot de begrotingsdatum met hier en daar aanpassingen voor verwachte veranderingen. Kapitaalslasten en baten: Dit betreft de kosten van het vermogensbeslag in vaste activa (afschrijvingen) en de rente opbrengsten van het vermogen.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Landschapsbeheer Drenthe

Bijgesloten samengevatte jaarrekening, bestaande uit de balans per 31 december 2015, de staat van baten en lasten 2015 en de toelichting op de staat van baten en lasten opgesteld conform de functionele indeling, is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Landschapsbeheer Drenthe. Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij die jaarrekening in onze controleverklaring van 10 juni 2016. Desbetreffende jaarrekening en deze samenvatting daarvan, bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 10 juni 2016.

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 'Fondsenwervende instellingen'. Het kennismaken van de samengevatte jaarrekening kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Landschapsbeheer Drenthe.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een samenvatting van de gecontroleerde jaarrekening.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de samengevatte jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands Recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810, "Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten".

Oordeel

Naar ons oordeel is de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening van Stichting Landschapsbeheer Drenthe.

Assen, 2 augustus 2016

UNP accountants adviseurs B.V.
Namens deze,

drs. M.R. Heins RA

Verantwoordingsverklaring Stichting Landschapsbeheer Drenthe

Vanaf 1 juli 2008 is het nieuwe Reglement van het CBF-Keur van kracht. Conform dit Reglement legt de keurmerkhouders in het jaarverslag een Verantwoordingsverklaring af over de principes van goed bestuur.

1. Toezicht houden, besturen en uitvoeren

De Raad van Toezicht (RvT) van Landschapsbeheer Drenthe is een onbezoldigde raad en bestaat uit leden die vanuit persoonlijke affiniteit, dikwijls in relatie met hun maatschappelijke positie, een bijdrage willen leveren aan de stichtingsdoelstellingen: behoud en beheer van het Drentse cultuurlandschap en de natuur. Uit de leden is een voorzitter en financiële auditcommissie benoemd. Stichting Landschapsbeheer Drenthe heeft gekozen voor een model waarbij sprake is van toezichthoudende raad. Het gros van zijn taken is gedelegeerd aan de titulaire directeur/bestuurder. De directeur/bestuurder is verantwoordelijk voor het beleid en de beleidsontwikkeling en legt hierover verantwoording af aan de RvT. Dit betekent dat de directeur/bestuurder de hoofdlijnen van het beleid vastlegt en het meerjarenbeleidsplan, de begroting, jaarrekening en het jaarverslag aan de Raad van Toezicht voorlegt. De RvT ziet erop toe dat de afgesproken inhoudelijke doelen worden gerealiseerd binnen de vastgestelde financiële kaders. In de rol van werkgever zorgt de RvT ervoor, samen met de directeur/bestuurder van Landschapsbeheer Drenthe, dat Landschapsbeheer Drenthe op correcte wijze haar werk doet. In overeenstemming met het directiestatuut is beleidsvoorbereiding de taak van de directeur/bestuurder. Hij houdt zich samen met het ST (strategisch team,) in de praktijk ook bezig met het uitvoeren van beleid. De uitvoering van de dagelijkse leiding en activiteiten berust bij de directeur.

2. Optimaliseren van de effectiviteit en efficiency van bestedingen

Landschapsbeheer Drenthe stelt jaarlijks een projectenplan op. Binnen de projecten wordt voortdurend gezocht naar mogelijkheden met minder middelen meer resultaat te behalen (effectiviteit en efficiency). Voor de basistaken worden jaarlijks opnieuw afspraken gemaakt met de provincie en gemeenten als opdrachtgevers. De overige projecten worden marktconform op offertebasis aan de opdrachtgevers aangeboden. Waar zich mogelijkheden voordoen om projectactiviteiten te combineren, worden deze kansen benut.

3. De omgang met belanghebbenden

Belanghebbenden, subsidieverleners en opdrachtgevers krijgen tussentijdse en eindprojectrapportages met betrekking tot voortgang en resultaten (inhoudelijk en financieel). Waar zich kansen voordoen wordt de media actief ingezet bij de promotie van doelstellingen en/of specifieke projecten. Bij gebiedsgerichte projecten wordt middels bebording informatie gegeven over het project en de financiers.

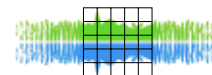

Landschapsbeheer Drenthe

Zorg voor ons landschap

2015

Landschapsbeheer
Drenthe

Landschapsbeheer Drenthe

Organisatie

Landschapsbeheer Drenthe is een dienstverlenende organisatie en geen eigenaar van natuurterreinen of landschapselementen. Dat onderscheidt ons van natuurorganisaties. We werken actief aan de landschapszorg voor onze leefomgeving. Maar wij kunnen en doen dit niet alleen. Naast medewerking van onder andere grondbezitters, natuurorganisaties, gemeenten, scholen en zorginstellingen, steken veel enthousiaste vrijwilligers samen met ons de handen uit de mouwen om de leefomgeving te onderhouden. Ook werken we samen met de provinciale landschappen om onze krachten te bundelen in het behoud en onderhoud van het landschap. Met onze expertise en duizenden vrijwilligers leveren we een belangrijke bijdrage aan de leefomgeving. Eén van onze doelen is het stimuleren van mensen om zelf initiatief te nemen in de zorg voor hun landschap en natuur.

Aanmelden nieuwsbrief

Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van Landschapsbeheer Drenthe? Meld u dan aan voor onze digitale nieuwsbrief via onze website www.lbdrenthe.nl.

Financiering

De noodzakelijke financiële middelen zijn voor het belangrijkste deel afkomstig van de provincie Drenthe en de twaalf Drentse gemeenten. Daarnaast financieren ook andere overheden mee, zoals de Europese Unie. Ook wordt een deel van de werkzaamheden gefinancierd door terreinbeherende instanties, bedrijven en particulieren. Het werk wordt mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van de Nationale Postcode Loterij.

Landschapsbeheer Drenthe
Kloosterstraat 11 - 9401 KD Assen
T (0592) 316 616
E info@lbdrenthe.nl
W www.lbdrenthe.nl

*De activiteiten van
Landschapsbeheer Drenthe
worden mede mogelijk
gemaakt door:*

provincie **Drenthe**

